IBNA: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarao: Mladen Dragojlović

IBNA: Gosp. Inzko, dovoljno ste dugo u BiH da možete uporediti situaciju iz vremena kada ste došli ovdje i ovu koju imamo danas. Koje promjene su najočitije u zemlji u tom periodu?

Valentin Inzko: Prvi put sam došao u BiH ubrzo nakon kraja rata. Godine 1996. imenovan sam za prvog rezidentnog ambasadora Austrije u BiH i ostao sam na toj funkciji do 1999. Naravno, i dalje sam pratio situaciju u zemlji kada sam prešao u Beč na čelo odjela zaduženog za srednju, istočnu i južnu Evropu unutar Ministarstva vanjskih poslova Austrije. Vratio sam se u Bosnu i Hercegovinu u martu 2009. u svojstvu visokog predstavnika.

Mnogo se promijenilo od mog prvog dolaska u zemlju. Postignut je ogroman napredak. Fizički tragovi rata u velikoj mjeri su nestali u velikim gradovima, međutim, još uvijek je puno podsjetnika na rat kada putujete po zemlji, na primjer u Derventi. Drago mi je što vidim da su mnogi gradovi prošli fazu obnove i da se sada grade novi objekti, koji nisu postojali prije rata.

Puno toga se desilo u drugim oblastima u posljednjih dvadeset godina i BiH sada teži članstvu u Evropskoj uniji. U posljednjih deset godina postignut je premali i prespor napredak, a moje kolege iz međunarodne zajednice i ja bismo željeli vidjeti povratak na dinamiku reformi koju smo imali, recimo, između 2002. i 2005. godine. Da budemo jasni, taj period nam govori da se u ovoj zemlji može postići značajan napredak kada postoji politička volja.

Vjerujem da bi se većina građana u Bosni i Hercegovini složila da su mnoge od reformi koje su provedene u prvih deset godina nakon rata bile impresivne. Da navedem samo nekoliko primjera: ogromna većina ljudi koji su izbjegli iz svojih domova na kraju su uspjeli vratiti vlasništvo nad svojom prijeratnom imovinom. Neke druge reforme koje su provedene u velikoj mjeri su popravile život građana BiH: stvorena je jedinstvena, stabilna bh. valuta kako bi se omogućilo slobodno kretanje robe, zajedničke registarske tablice su omogućile slobodno kretanje i reintegraciju stanovništva, jedinstvene lične karte i savremeni pasoši bili su od ključne važnosti za bezvizno putovanje građana BiH u Evropsku uniju, ustanovljen je savremeni sistem poreza na dodatu vrijednost, čime su postignuti veoma impresivni rezultati u punjenju javnih fondova. Bez toga, fiskalna situacija u zemlji bi vjerovatno bila neodrživa. Naravno, ta lista je puno duža.

Međutim, čini se da su u zadnjih deset godina domaći političari izgubili pravac i da nisu uspjeli da nadograde postignuća iz te prve poslijeratne dekade. Na taj način su se otuđili od ljudi koje tvrde da predstavljaju. Ljudi iz cijele zemlje, bez obzira na to gdje se nalaze, u Trebinju ili Bužimu, u Prozoru ili Prijedoru, žele iste stvari – sigurnost, radna mjesta, zdravstveno osiguranje. A prije svega, žele da im djeca ostanu ovdje. Pa ipak, u ovom momentu, savjet koji roditelji najčešće daju djeci je da završe školu i idu odavde. I to je možda najbolnija, najozbiljnija poruka, a političari je moraju čuti, umjesto što se već tako dugo oglušuju o nju. Ukratko, mora se promijeniti način rada političara u ovoj zemlji, jer to je jedini način da se krene naprijed. To je jedini način da ova zemlja funkcionira. Srećom, pruža im se šansa da poprave utisak, ukoliko sada ostvare rezultate.

Opredjeljenje međunarodne zajednice i EU za pružanje podrške BiH se neprekidno potvrđuje, a najnoviji primjer tog opredjeljenja je Samit o Zapadnom Balkanu održan u Beču. Mi smo ovdje da pomognemo onima koji su spremi sami sebi pomoći,

a jednako tako smo spremni da se i usprotivimo onim političarima koji osporavaju Mirovni sporazum i stabilnost Bosne i Hercegovine.

Dvadeset godina nakon završetka rata, vrijeme je da se odlučno krene ka ostvarivanju cilja koji žele građani BiH: članstvo u Evropskoj uniji i prosperitet i životni standard koji je članstvo donijelo tako velikom broju građana drugih evropskih zemalja.

IBNA: Nedavno ste rekli da „Najavljeni referendum u RS (o pravosuđu BiH) predstavlja izuzetno ozbiljno pitanje“. Kakve posljedice referendum može imati na građane BiH? Da li vi, kao visoki predstavnik, imate mehanizam kojim možete zabraniti održavanje ovog referenduma?

Valentin Inzko: Predloženi referendum predstavlja direktno i ozbiljno kršenje Mirovnog sporazuma. Neodgovorno je i izuzetno štetno da nakon skoro dvije dekade i dalje imamo ovakva osporavanja Mirovnog sporazuma.

Nema apsolutno nikakve sumnje da je Narodna skupština RS usvojila odluku koja je izvan njene nadležnosti, usprkos činjenici da su je predstavnici međunarodne zajednice jasno unaprijed upozorili da to ne čini. Glasanje protiv suštinskih dijelova Općeg okvirnog sporazuma za mir je u najmanju ruku neodgovorno i ne može donijeti ništa dobro. Upravo suprotno, to može samo gurnuti Republiku Srpsku u dublju izolaciju i cijelu zemlju u čak dublju krizu, a to nikome nije potrebno. Jedna polovina zemlje ne može glasati u ime zemlje u cjelini.

Kao visoki predstavnik, još uvijek imam potrebne instrumente da osiguram poštivanje Mirovnog sporazuma. Ambasadori zemalja članica Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira su također izrazili jasan stav o ovom pitanju. Budite uvjereni da smo mi u potpunosti svjesni ozbiljnosti ove situacije.

Postoje zakonski načini u okviru domaćeg sistema za poboljšanje efikasnosti pravosuđa na svim nivoima. To je pravi

način da se rješavaju ovakva pitanja. Pravosuđe na državnom nivou je regulirano na državnom nivou i tu bi se trebala praviti poboljšanja. Jasno je da moramo jačati pravosuđe na svim nivoima, a ne slabiti ga.

IBNA: Šta politički lideri u BiH trebaju uraditi za bolju budućnost zemlje? Šta je najvažnije pitanje u političkom životu države?

Valentin Inzko: Poruka za njih je vrlo jednostavna i vrlo jasna: oni trebaju početi ostvarivati konkretne rezultate koje su se obavezali da će podržavati potpisujući Izjavu o opredijeljenosti za reforme i reformski program. To bi bio dobar početak da se popravi šteta nanesena tokom proteklih deset godina, što je rezultiralo odlaskom velikog broja ljudi koji su svoju budućnost odlučili graditi u drugim zemljama. BiH sebi to ne može priuštiti i nešto mora poduzeti već sada kako bi svojim građanima ponudila budućnost sada i ovdje.

Građani ove zemlje su nezadovoljni ponašanjem svojih političkih predstavnika. Oni se skoro nikada ne bave osnovnim i izuzetno ozbiljnim problemima s kojima se građani svakodnevno suočavaju. Ljudi žive u sadašnjosti i umorni su od čekanja na „bolju budućnost“, oni već sada žele bolji život, a lideri koje su izabrali to im moraju omogućiti. Moramo odmah vidjeti rezultate.

Jasno je da je interes građana da se pokrene ekonomija, da se otvore nova radna mjesta i da se krene naprijed na evroatlantskom putu. Politički predstavnici to duguju građanima, jer u proteklih devet godina nisu doveli do značajnog napretka. Međunarodna zajednica je spremna da podrži reformski program, jer naša zajednička vizija i dalje je reintegrirana, funkcionalna i prosperitetna Bosna i Hercegovina – država koje djeluje u interesu građana i koja je potpuno integrirana članica evroatlantske porodice.

Političari moraju promijeniti način vođenja politike – dijalog

i spremnost za postizanje kompromisa ključni su da bi ova zemlja mogla prebroditi neke krupne izazove i postati bolje mjesto za život.

IBNA: Od kako ste došli u BiH, predsjednik SNSD-a Milorad Dodik zahtijeva zatvaranje OHR-a. Ali, postoje određeni uslovi za to i oni još nisu ispunjeni. Kako se taj proces odvija i kada će OHR biti zatvoren?

Valentin Inzko: Odluku o zatvaranju OHR-a donijet će Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira (PIC), a ne Milorad Dodik niti bilo koji drugi političar iz BiH.

Kao što znate, još 2008. godine Upravni odbor PIC-a postavio je listu ciljeva i uslova, obično poznatih kao program "5+2", koje treba ispuniti da bi se OHR zatvorio.

Od tada Upravni odbor PIC-a redovno procjenjuje pomake u realizaciji programa "5+2". U nekim područjima pomaci su načinjeni, a hronična neslaganja glavnih političkih stranaka dovela su do zastoja koji sprječava punu implementaciju programa.

Sve dok se svi ciljevi i uslovi ne ispune, OHR će ostati u Bosni i Hercegovini, niti dan kraće niti dan duže.

Dopustite mi da iznesem nešto što je očito: što se više osporava Mirovni sporazum to će OHR ostati duže u zemlji. Ukratko, oni koji osporavaju Mirovni sporazum snose najveću odgovornost za to što je OHR i dalje neophodan.

IBNA: Određen broj političara u Sarajevu od kraja rata govori kako je Republika Srpska nastala na genocidu i mora se ukinuti. Je li to moguće bez novog rata?

Valentin Inzko: Svako ko pokušava negirati ili ignorirati postojanje entiteta onakvih kakvi su stvoreni Dejtonskim sporazumom uzaludno troši vrijeme, ali moram reći da je takvih poziva već neko vrijeme dosta malo i da su rijetki. Ali ono

što imamo umjesto toga jesu izjave koje se stalno ponavljaju, posebno izjave predsjednika RS-a, kojima se poziva na otcjepljenje.

Što se tiče izmjena Ustava BiH, on je sam po sebi jasan. Ustav sam po sebi sadrži objašnjenje kako se može mijenjati. U slučaju Bosne i Hercegovine, ustav se može mijenjati glasanjem u Parlamentarnoj skupštini BiH. Prema tome, da budem jasan: Ustav se ne može mijenjati jednostrano niti od strane Republike Srpske niti od strane Federacije BiH i političari treba da prestanu plašiti građane BiH neosnovanim pričama o tome kako su ugroženi od strane pripadnika drugih nacionalnosti. Najveća opasnost građanima ove zemlje je politička klasa koja odlučuje da i dalje nastavlja sa politikom koja je dovela ovu zemlju na veoma niske grane i gdje obični građani u svim dijelovima ove zemlje plaćaju cijenu.

Prema tome, ostavimo prošlost iza nas, gledajmo odlučno naprijed i radimo zajedno da svima osiguramo bolju budućnost.

Sada je vrijeme da se pokaže liderstvo i napravi odlučan zaokret ka budućnosti.